

Maja Zegnal

KVALITETA SLOBODNOG VREMENA U PROGRAMIMA SPORTSKE REKREACIJE U UČENIČKIM DOMOVIMA HRVATSKE

1. UVOD

Učenički domovi su srednjoškolske ustanove koji svoju zadaću ostvaruju sukladno zakonu o srednjem školstvu. Bez učeničkih domova razvoj Hrvatskog školskog sustava bio bi nepotpun i nedostupan mnogim učenicima. Razvoj učeničkih domova povezan je razvojem mreže srednjih škola, kako bi se ostvarila programska povezanost i jasno odredile specifične uloge te zadaće škola i doma.

U Republici Hrvatskoj djeluju 52 učenička doma (mješoviti, ženski i muški), u vlasništvu države od kojih je jedan za potrebe policije i jedan za potrebe škole za vatrogasce.

U učeničkim domovima smješteno je oko 8.540 korisnika od kojih 6.700 učenika srednjih škola, te 1.240 studenata. Učenički domovi djeluju u 23 grada u Republici Hrvatskoj. U učeničkim domovima radi 316 odgajatelja različitih nastavničkih struka od čega su oko 45 odgajatelja profesori kineziologije ili nedefinirani stručnjaci, diplomirani organizatori rekreacije s naknadno položenom pedagoško-psihološkom razlikom. Domovi su vrlo funkcionalne ustanove, koje moraju zadovoljiti:

1. socijalnu funkciju
2. psihološku funkciju
3. pedagošku funkciju

Socijalna funkcija koja je određena ulogom doma u cjelokupnom sustavu odgoja i obrazovanja. U tom kontekstu učenički domovi ublažuju i rješavaju probleme nejednakosti mladeži iz svih društvenih sredina i slojeva.

Psihološka funkcija temelji se stvaranjem pozitivnog ozračja u kojem će učenici i odgajatelji zajedničkim radom zadovoljiti svoje kreativne potrebe.

Pedagoška funkcija temelji se na ostvarivanju ciljeva i zadataka zacrtanim programom svakog doma.

Učenički dom nije jednak školi i ima posebnu organizaciju i tehnologiju rada koja se ostvaruje kroz različite programe rada.

Programi rada omogućuju autonomiju svakog učeničkog doma u prepoznavanju i zadovoljavanju potrebe učenika u njegovom slobodnom vremenu, što rezultira

različitim planom i programom rada u okviru mogućnosti pojedinog doma, te stvaranju prepoznatljivog imidža svakog pojedinačnog učeničkog doma na području tjelesnog razvoja, kognitivnog razvoja i učenikove kreativnosti.

2. CILJ

Unapređenje kvalitete boravka učenika u domu sadržajima sportske rekreacije u njihovom slobodnom vremenu.

Ponajprije domovi moraju osigurati svakom učeniku pravilnu i zdravu prehranu kao i raspored ponuđenih sportsko rekreacijskih aktivnosti i odmora. Kvalitetno osmisliti, organizirati i izabrati sadržaj sportske aktivnosti, te stvoriti pozitivan stav i odnos prema izabranoj sportsko rekreacijskoj aktivnosti te što bolje prezentirati rad na smotri učeničkih domova, regije i Republike.

3. PRIJEDLOG PROGRAMA

U organizaciji sportsko-rekreacijskih aktivnosti postoji raskorak između želja učenika i konkretnih mogućnosti domova. Domovi učenika nemaju dovoljno prostora za sportske aktivnosti, pa se za te svrhe koriste učionice, blagovaonice, neadekvatne dvorane itd. Usprkos svim teškoćama sportske aktivnosti su posebno ušle u život učenika u domovima gdje te aktivnosti programiraju i vode odgajatelji-voditelji tj. profesori kineziologije ili dipl. organizatori rekreacije.

Infrastruktura u domovima ovisi o njihovoj starosti, tako se podrazumijeva da u novijim ili novo izgrađenim domovima ponuda aktivnosti bude veća tj. raznolika i kvalitetnija, dok u starijim ili starim domovima ponuda bude skromnija i više se bazira na improvizaciji. Ponuda sportsko-rekreacijskih aktivnosti ovisi i o urbanoj sredini u kojoj se dom nalazi kao npr. Zagrebu, Osijeku, Rijeci, Splitu...No, tu dolazi do izražaja stručna kvalifikacija, tako domovi koji zapošljavaju odgajatelje kineziologe ili dipl. organizatore rekreacije su u prednosti pred drugim odgajateljima-voditeljima drugih pedagoških struka. Učenički domovi svojim korisnicima nude; 23 teretane, 30 dvorana (manjih ili većih polivalentnih), 40 vanjskih polivalentnih igrališta, 28 streljana opremljenih s tri do 10 automatskih staza. Neki od tih prostora su u sklopu domova, a većina dvorana uzima se u najam tijekom školske godine. Mora se spomenuti da se uvidom u ponudu sportsko-rekreacijskih sadržaja najviše nudi učenicima u Zagrebu, Osijeku, Rijeci i Požegi.

Na početku svake školske godine učenici se upućuju na organizirano i svrhovito korištenje slobodnog vremena. Spoznaja o interesu i željama učenika dobiva se putem anketnog upitnika. Svaki odgajatelj-voditelj treba objasniti učenicima što se dobiva pravilnim odabirom sportske i rekreacijske aktivnosti, te učenike tijekom obavljanja aktivnosti mora poticati i usmjeravati na način da stječu nova znanja i vještine. Prema

dobivenim podacima uvidamo da je ponuđen velik broj (18) **sportsko – rekreacijskih aktivnosti**.

1. mali nogomet	ponuđen je u 32 doma za učenike
2. rukomet	ponuđen je u 23 doma za učenice
3. stolni tenis	ponuđen je u 37 domova za učenice
4. košarka	ponuđena je u 28 domova za učenike
5. streljaštvo	ponuđeno je u 23 doma za učenice
6. aerobik	ponuđen je u 11 domova za učenice
7. teretana	ponuđena je u 28 domova za učenice i učenike
8. šah	ponuđen je u 33 doma za učenice
9. fitness	ponuđen je u 10 domova za učenice
10. stolni tenis	ponuđen je u 28 domova za učenike
11. šah	ponuđen je u 27 domova za učenike
12. streljaštvo	ponuđeno je u 24 doma za učenike
13. odbojka	ponuđena je u 17 domova za učenice
14. plivanje	ponuđeno je u 6 domova za učenice i učenike
15. poludnevni izleti	ponuđeni su u 6 domova za učenice i učenike
16. klizanje	ponuđeno je u 3 doma za učenice i učenike
17. badminton	ponuđen je u 5 domova za učenice i učenike
18. ples i folklor	ponuđen je u 10 domova za učenice i učenike

te ostali povremeni sportsko-rekreacijski sadržaji u okviru materijalnih i kadrovskih mogućnosti domova.

Učenicima, osim tih sadržaja, treba ponuditi i sadržaje kao što su pješačenje, rolanje, planinarenje, vožnja biciklom, viseća kuglana, tenis, kuglanje.

U svakom domu potrebno je izraditi satnicu tj. raspored održavanja pojedine ponuđene aktivnosti, a uzimajući u obzir termine sportskih objekata i radno vrijeme odgajatelja-voditelja.

Prema strukturi radnog vremena odgajatelja-voditelja sportsko-rekreacijskih aktivnosti može se govoriti o dva programa i to:

1. dnevni programi
2. vikend programi

Dnevni programi: znajući da su domovi u funkciji od nula do 24 sata tijekom školske godine, poznavajući u globalu kućni red u domovima i spoznaju da je učenik primarno u domu zbog školovanja te da mu je obvezno svakodnevno učenje, odlazak na nastavu i praksu, učeniku treba svakodnevno ponuditi određenu ili izabranu

sportsko-rekreacijsku aktivnost u njegovo slobodno vrijeme, a to je u dopodnevним i večernjim satima.

Do sada su se najčešće sportsko-rekreacijske aktivnosti odvijale u večernjim satima. Kao što se već prije spomenulo da se putem anketnog upitnika snimio odabir i odaziv učenika, tako im i treba planirati i programirati aktivnosti.

U dnevnom programu treba im ponuditi razne rekreacijske igre kako bi što svrhovitije, sa zdravstvenog aspekta, iskoristili optimalno svoje slobodno vrijeme, a to je; teretana, aerobik, rolanje, viseća kuglana, fitness, kuglanje, plivanje, te sportove koji se u domu obavljaju po modificiranim pravilima određenog strukovnog saveza, a to su, mali nogomet, košarka, odbojka, šah, rukomet, streljaštvo, stolni tenis, a koji se prezentiraju na regionalnim domijadama (ima pet regija na razini Hrvatske), a prvolasirane ekipe svake regije odlaze na republičku domijadu.

Vikend programi: kao što je već spomenuto vikend programe planiramo i programiramo tako da uzmemo u obzir tri faktora:

- a) vremenske prilike
- b) broj učenika koji ostaju u domu preko vikenda
- c) trenutno materijalno stanje doma i učenika

Vikend programe također ćemo podijeliti na:

1. **cjelodnevni programi**
2. **dvodnevni programi**

Cjelodnevni programi: svaki odgajatelj-voditelj mora planirati cjelodnevne programe godišnjim planom rada te ga razraditi u detalje tako da se uzmu u obzir svi relevantni čimbenici u tom momentu neposredno prije realizacije (sastav učenika, interes, dob) programa. Ponudit će se : a) program pješaćenja, b) vožnja biciklima te poduka vožnje po potrebi, c) turniri u malom nogometu, košarci, odbojci, badmintonu protiv ekipa na razini škola i grada, d) razmjena posjeta s drugim domovima, e) odlazak na kupanje i plivanje, provjera i obuka neplivača (bazeni, toplice) f) odlazak na izlet na obližnje jezero ili planinu, g) odlazak na sanjkanje.

Dvodnevni programi: odgajatelj-voditelj mora planirati godišnjim planom rada odlazak na dvodnevne izlete s učenicima, zbog administrativnih razloga, pismeno dopuštenje roditelja i pravodobno obavijestiti županijski ured. Tako će za IX., X., IV.,V., mjesec moći planirati, primjerice, logorovanja ili izlet u planine sa smještajem u čvrstom objektu te edukacijskim sadržajem (poučne staze, postava šatora, kretanja obilježenim planinarskim stazama-markacije). Odlazak na izlet s ciljem obavljanja sportsko-rekreacijskih sadržaja, posjet drugim domovima.

4. ZAKLJUČAK

Učenički domovi su srednjoškolske ustanove koji svoju zadaću ostvaruju sukladno zakonu o srednjem školstvu. U 52 učenička doma smješteno je 6.700 učenika srednjih škola koji omogućuju autonomiju svakog učeničkog doma u prepoznavanju i zadovoljavanju potrebe učenika na području psiho-motornog razvoja, očuvanju zdravlja i učenikove kreativnosti.

U organizaciji sportsko-rekreacijskih aktivnosti postoji raskorak između želja učenika i konkretnih mogućnosti domova. Domovi nemaju dovoljan broj sportskih terena i objekata u odnosu na interes učenika, pa se vrlo često prilazi nepopularnom obliku rada – improvizaciji. **Ponudnim programima**, dnevnim i vikend programima, učenicima i voditeljima povećali smo izbor sportsko-rekreacijskih sadržaja kojima bi ispunjavali svoje slobodno vrijeme, a ujedno bi utjecali na njihov rast i razvoj, kao i njihovu socijalizaciju s ciljem da ih se odvoji od ponuđenih poroka, alkohol, cigareta, lake droge, koje nudi današnje društvo.

Uz sve aktivnosti koje se provode u domovima, uz već nabrojene funkcije domova (socijalna, psihološka, pedagoška), najveći motiv učenicima je prezentacija u sportskim i rekreacijskim natjecanjima na regionalnim i republičkim smotrama domova, takozvanim domijadama, gdje se prezentiraju učenička dostignuća kojima su se bavili kroz cijelu školsku godinu.

5. LITERATURA

1. Rosić, V. (2001.): Domski odgoj, Graftrade, Rijeka
2. Andrijašević, M. (2000.): Rekreacijom do zdravlja i ljepote, Fakultet za fizičku kulturu, Zagreb
3. Rosić, V. (2001.): Monografija učeničkih domova Republike Hrvatske, Graftrade, Rijeka
4. Mataja, Ž. (2003.): Život za sport i od sporta, Nakladni zavod Matice hrvatske, Zagreb